Betänkande KoUB 43/2018 rd─ SRR 8/2018 rd

Kommunikationsutskottet

Statsrådets redogörelse om beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen (SRR 8/2018 rd): Ärendet har remitterats till kommunikationsutskottet för betänkande och till finansutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet:
- finansutskottet FiUU 15/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört
- direktör för säkerhetsenheten, kommunikationsråd Timo Kievari, kommunikationsministeriet
- trafikråd Hanna Perälä, kommunikationsministeriet
- miljöråd Timo Turunen, miljöministeriet
- direktör Jarno Ilme, Transport- och kommunikationsverket
- trafikråd Anni Rimpiläinen, Transport- och kommunikationsverket
- verkställande direktör Rami Metsäpelto, Traffic Management Finland Ab
- branschdirektör Mirja Noukka, Trafikledsverket
- utvecklingschef Timo Järvinen, Norra Savolax närings-, trafik- och miljöcentralen
- direktör Jonna Juslin-Uotila, VR-Group Ab
- kommunikationschef Jukka Tolvanen, Automobilförbundet rf
- ledande expert Tiina Haapasalo, Finlands näringsliv rf
- verksamhetsledare Pekka Suomela, Gruvindustri rf
- verkställande direktör Anna-Liisa Tarvainen, Trafikskyddet
- verkställande direktör Mika Mäkilä, Linja-autoliitto
- logistikchef Outi Nietola, Skogsindustrin rf
- ledande expert Ari Herrala, Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- verkställande direktör Annaleena Mäkilä, Finlands Hamnförbund rf
- trafikplaneringschef Petri Suominen, Nylands förbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten

- Tammerfors stad
- Egentliga Finlands förbund
- WayStep Consulting Oy
- Bil- och Transportbranschens Arbetarförbund AKT ry
- Autoalan Keskusliitto ry.

Inget yttrande av
- Moottoriliikenteen Keskusjärjestö.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Beredningsförfarandet

Redogörelsen grundar sig på den slutrapport som den 13 december 2018 lämnades av den parlamentariska arbetsgrupp som styrde beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen. Redan tidigare hade den parlamentariska arbetsgruppen för finansiering av transportnätet dragit upp riktlinjerna för finansieringen av underhållet och utvecklingen av transportnätet och för hur utsläppen från trafiken ska minskas (halvtidsrapport 30.8.2018, slutrapport 28.2.2018). Den rättsliga grunden för planen utgörs av lagen om trafiksystem och landsvägar (572/2018), som trädde i kraft i augusti 2018.

Redogörelsen återger målen och syftena med den riksomfattande trafiksystemplanen, beredningsprocessen för planen och principerna för den finansiering som planen förutsätter. Enligt redogörelsen ska trafiksystemet granskas som en samordnande helhet som beaktar alla färdmedel. Utskottet framhåller att trafiksystemet utgör en helhet vars olika former och element är sammanflätade och stöder varandra. Det är angeläget att alla dess former och delar fungerar så bra som möjligt. Vid beredningen av komplexet gäller det också att beakta nya transportformer och transporttjänster och de möjligheter som intelligenta transportsystem och annan ny teknik erbjuder.

I utlåtandet FiUU 15/2018 rd ansåg finansutskottet att beredningsförfarandet var ändamålsenligt och var särskilt tillfreds med att planen innefattade en statlig finansieringsplan. Kommunikationsutskottet välkomnar att beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen förskjuts mot en mer långsiktig planering, där den övergripande planeringen beaktar såväl samhällsstrukturen som trafikplaneringen och även näringslivets behov samt de internationella förbindelser som är så viktiga för konkurrenskraften. Planeringen bygger på samarbete mellan de olika aktörerna och måste omfatta alla trafikformer och den regionala tillgången till transporttjänster samt ta hänsyn till att också det lägre prioriterade vägnätet är viktigt exempelvis för näringslivet.

Det är angeläget att trafiksystemplanerna bereds fortgående och grundar sig på växelverkan och samarbete. Under planeringen ska nya principer för målen och syftena fastställas. Det är därför välkommet att det för samordningen av samarbetet och växelverkan inrättas en samarbetsgrupp med företrädare för de viktigaste involverade ministerierna, ämbetsverken, landskapen, de största stadsregionerna och andra kommuner. Utskottet framhåller att beredningen på bred front måste ske i samverkan med de olika aktörerna och att dessa samtidigt bör engageras och bindas vid planen.

Tidsplanen

Enligt redogörelsen kan beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen grovt uppdelas i fyra olika faser. I den första fasen fastställs de samhällspolitiska mål och de mål för trafiksystemet som ska ingå i trafiksystemplanen. De scenarier och mål på trafiksystemnivå som formuleras under den här fasen utmynnar i den parlamentariska styrgruppen i en samsyn som bygger på granskningar av trafikpolitiska åtgärders effekt och på samarbetet med intressentgrupperna. Den egentliga planen görs upp under den andra fasen, särskilt vad gäller åtgärdsprogrammet, som också innefattar en statlig finansieringsplan. Under den tredje fasen fattas besluten om planen, varvid den parlamentariska styrgruppens roll accentueras. Efter riksdagsbehandlingen av redogörelsen beslutar statsrådet om den riksomfattande planen. Den fjärde fasen består i att genomföra och följa upp planen.

Utskottet välkomnar att möjliga uppdateringsbehov kommer att granskas vart fjärde år. Samtidigt uppgörs ett noggrant åtgärdsprogram för de fyra följande åren (år 5—8) och planeras den riksomfattande trafiksystemplanen för ytterligare fyra år framåt (år 9—12). Beredningsförfarandet ger möjlighet att reagera på förändringar i omvärlden. Det är välkommet att planerna vid behov kan anpassas.

Utskottet understryker dock att de parlamentariskt avtalade långsiktiga riktlinjerna måste följas. Utskottet framhåller att den långsiktiga beredningen och genomförandet av trafiksystemplanen inte är betjänt av att planen ändras utifrån regeringsprogrammet för den regering som råkar sitta vid makten. Möjligheterna till flexibilitet måste bevaras så att trafikbehoven kan tillgodoses också om de ändras. Ett exempel på det är de förbättringar av infrastrukturen som föranleddes av fabriken i Äänekoski. Processen måste vara transparent och öppen, och avtalade principer och kriterier för omprioritering måste följas.

Finansieringen

Finansutskottet tog i sitt utlåtande ställning till finansieringen, och fäste uppmärksamhet vid att finansieringen av trafiken måste anpassas så att statens och den offentliga ekonomins tillstånd beaktas. Därutöver kan investeringar som görs inom ramen för det huvudsakligen offentligt ägda projektbolaget belasta de offentliga finanserna och öka den offentliga sektorns skuldsättning, även om investeringarna inte finansieras direkt via statsbudgeten. Finansutskottet ansåg vidare att prövningen av huruvida ett projekt behövs eller genomförandet av det inte får grunda sig på om kommuner eller andra aktörer deltar i finansieringen, utan planen måste på bred front svara mot hela samhällets behov och målsättningar.

Finansutskottet fäste dock uppmärksamhet vid att det förfarande för att inrätta projektbolaget som kommunikationsministeriet gestaltat förbigår den parlamentariska process som beskrivs i den precis samtidigt lämnade redogörelsen. Enligt finansutskottets utlåtande är det angeläget att också de projekt som genomförs utifrån projektbolagsmodellen och de finansieringslösningar som anknyter till dem utgör en del av den övergripande, parlamentariskt beredda riksomfattande trafiksystemplanen och av den beredningsprocess som planen förutsätter.

Betänkande KoUB 43/2018 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 8/2018 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Helsingfors 26.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ari Jalonen blå
vice ordförande Markku Pakkanen cent
medlem Olavi Ala-Nissilä cent
medlem Jyrki Kasvi gröna
medlem Jukka Kopra saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Satu Taavitsainen sd
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent
medlem Sofia Vikman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.